

El vaixell Winnipeg va canviar la vida de la família Molina-Simón

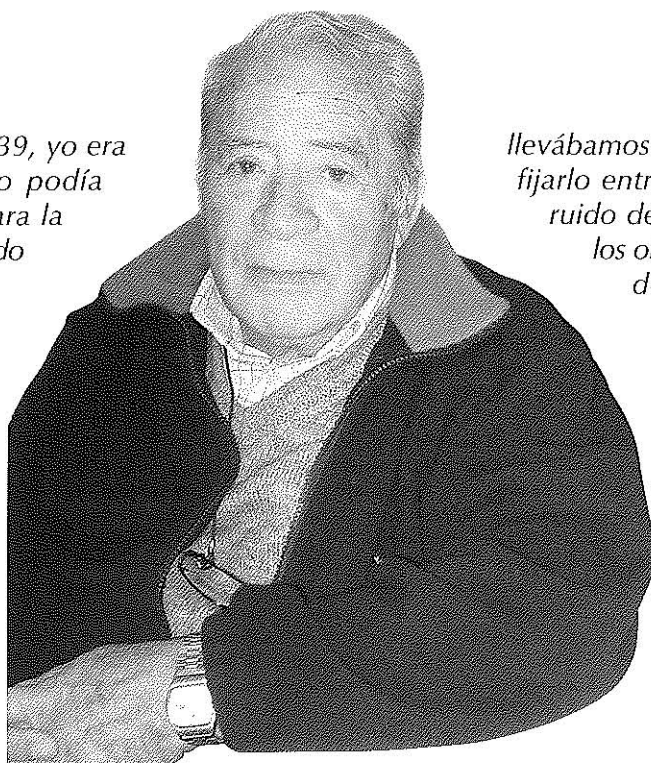
Amadeu Olives Santamaria
Josep Peramiquel Cols

Fa 70 anys, a l'agost de 1939 el poeta xilè Pablo Neruda va ser el promotor de fletar un gran vaixell per acollir 2.400 republicans exiliats a terres franceses i conduir-los a Llatinoamèrica. Entre aquests refugiats hi havia una família surienca. El fill petit Francisco Molina, de 79 anys, nascut a Súria i antic jugador de l'Atlètic de Madrid, ens ho explica.

"... En Enero de 1939, yo era un niño de 9 años. No podía encontrar unas botas para la nieve y como salimos rápido de Súria tuve que salir con lo que llevábamos puesto. Marchamos a pie hacia la frontera. De repente pasaba un camión y nos llevaba unos cinco kilómetros. Se lo agradecíamos igual.

Ibamos con mi madre, mi hermana María Luisa y mis dos hermanos Diego y José. Mi padre había sido movilizado una semana antes. Creo que no llegó a pegar un tiro. Tuve la suerte de cruzarme con él en los Pirineos. Le vi lejano y de repente vi que se acercaba la tropa. Entonces me di cuenta que era él. Lo habían tomado en Súria, lo metieron en filas, pero inmediatamente se lo llevaron hacia la frontera.

Yo me había llevado conmigo a mi perro Dulu. En Puigcerdà sonó la sirena que indicaba los bombardeos. Dulu saltó y se fue a otra parte. Corrí tras suyo cuando empecé a oír la aviación. De repente, un silbido de bomba como si fuera a caerme en la cabeza. Cogí como pude a Dulu en brazos y no alcancé a ponerme un palito que

Francisco Molina Simón, en l'actualitat. Té 79 anys. Va néixer a Súria i després de 70 anys de marxar-ne a corre-cuita i d'un llarg periple, el maig de l'any passat, va visitar la vila i va tenir una entrevista per a El Salí. Ara viu a Antofagasta, al nord de Xile, una zona minera del coure. Té dues filles i un nét.

llevábamos colgado de un hilo, para fijarlo entre dientes y evitar que el ruido de la explosión nos dañara los oídos. Vi un hoyo y me metí dentro. La bomba cayó cerca y quedé tapado por los escombros. Muy pronto un señor me sacó con las manos. Por suerte no nos pasó nada ni a Dulu ni a mi."

Amadeu Olives

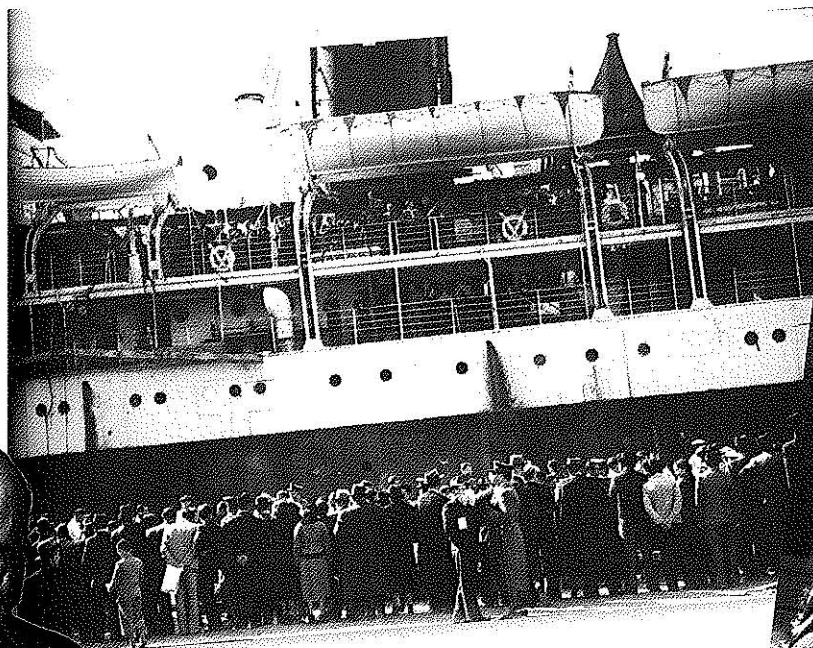
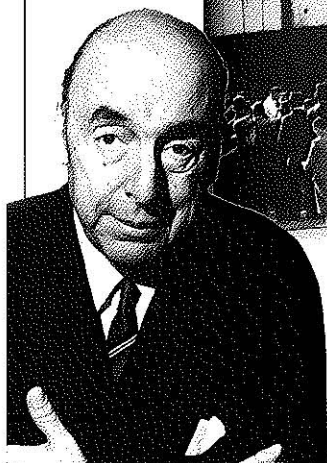
Són paraules del surienca de fora vila Francisco Molina Simón (Súria, 1930), que amablement va concedir-nos una entrevista per a El Salí, la passada primavera de 2008. Molina, amb la seva muller, visitava

Súria, gairebé 70 anys després d'haver-ne marxat precipitadament amb la seva família formant part d'aquell èxode de milers de refugiats, camí de l'exili.

Era el petit de quatre germans. Els seus pares, Francisco i Isabel, d'origen andalús, havien emigrat a França des d'on el 1928 van venir a Súria a treballar a la mina i a la fàbrica, respectivament.

Al 1939 van abandonar la vila, van travessar la frontera i a França, van ésser els únics refugiats provinents de Súria que van salpar al vaixell anomenat 'Winnipeg'.

Winnipeg, el vaixell de la llibertat

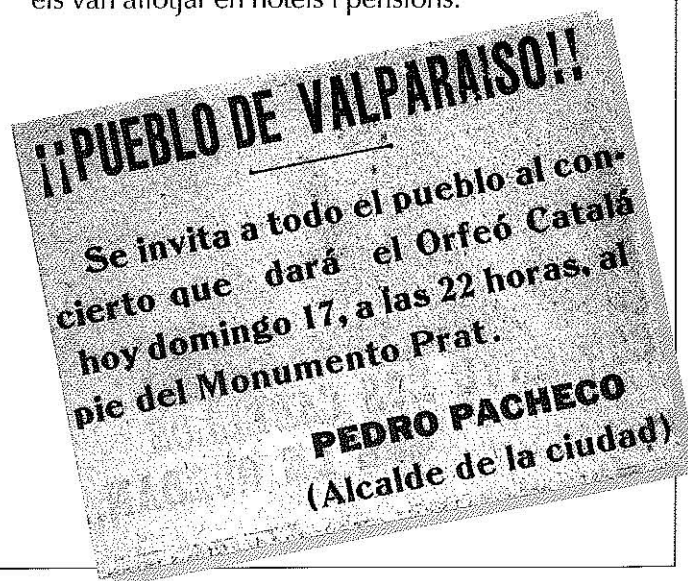
Al centre, arribada del vaixell Winnipeg, a Valparadiso (Xile), el 3 de setembre de 1939, ara fa 70 anys. El Winnipeg era un dels vaixells de càrrega més grossos d'Europa. Va ser habilitat per a dur persones en lloc de mercaderies. Ho va fer France Navegation, una empresa fundada per membres del Partit Comunista Francès. A l'esquerra, Pablo Neruda, impulsor de la gesta. A la dreta, desembarcament de passatgers. A sota, retall de premsa publicat a Xile, on s'informa d'un concert de benvinguda.

Winnipeg és el nom del vaixell que el poeta i diplomàtic xilè Pablo Neruda va fletar a l'agost de 1939 des del port de Pauillac, prop de Bordeus, rumb cap a l'Amèrica Llatina, per salvar 2.400 refugiats republicans, dels quals uns quatre-cents eren catalans.

Neruda havia estat Cònsol a Madrid i a Barcelona i tenia gran amistat amb els poetes de l'anomenada Generació del 27. Partidari, en esdevenir-se la guerra civil espanyola, del bàndol republicà fou un entusiasta propagandista i un desinteressat col·laborador d'aquesta causa.

Commogut pels fets que es succeïen a l'Estat Espanyol, decidí utilitzar els dots com a diplomàtic per convèncer el president xilè Pedro Aguirre per a impulsar una ajuda als refugiats republicans que havien fugit a França. Aquest va nomenar Neruda Cònsol Especial per a la Immigració Espanyola a París. I des d'aquest càrrec amb poc temps va fer realitat el somni del Winnipeg. El vaixell va ser fletat pel Govern xilè del Front popular amb la ferma oposició de la dreta d'aquell país que despleguà una extensa campanya en contra de l'arribada de refugiats espanyols. Al cap d'un mes de travessia, la nau va arribar al port de Valparadiso. Era de nit i van veure un

port i una ciutat plenes de llums. Van tenir una rebuda triomfal, després de les pors passades en el vaixell a l'assabentar-se de l'intent de cop d'estat per part de la dreta xilena, que hauria avortat l'operació, o del pacte germano-soviètic de no agressió, que incitava a pensar en possibles atacs de submarins alemanys aliats de Franco. Els republicans van tenir una rebuda com a herois. Les autoritats locals, diputats i senadors els van fer abrandats discursos de benvinguda. I després els van allotjar en hotels i pensions.

Al lloc on per primera vegada els passatgers del Winnipeg van trepitjar terra xilena hi ha un recordatori de l'esdeveniment. Un monolit amb una placa de coure escrita. I un poema de Neruda: **"Que la crítica borre toda mi poesía, si le parece. Pero este poema, que hoy recuerdo, no podrá borrarlo nadie"**. La commoció de fa 70 anys encara és recordada per l'únic surienc que va ser-hi present: Francisco Molina.

Com vau saber que es fletava el Winnipeg?

Lo que sabía es que un tío que teníamos en Argentina estaba haciendo gestiones para pagarnos un pasaje para llevarnos a Buenos Aires. De repente, sobrevino el Winnipeg, sin saber exactamente por qué razón.

-Quins records té de la seva infantesa a Sùria?

-Íbamos a la escuela que había en el Ayuntamiento. Cuando uno no iba, venían los guardias de asalto o los mozos de escuadra o quizás la guardia civil, que les teníamos pánico, y nos hacían ir a la escuela. Recuerdo un amiguete, creo que se llamaba Nasiet. Estábamos todos los días juntos. Entre la alegría de los juegos, de repente surgió la guerra civil que desgraciadamente nos tocó vivir muy de cerca. Recuerdo que tiraron unas granadas de mano a un señor que vivía en una esquina cerca de mi casa. Creo que era director de la Caja de Ahorros. Está fue la primera noticia que tuve de que estábamos en guerra. Tendría 6 años. Luego, hacia el final, empezamos a sentir cañoneo. Disparos pocos, pero cañoneo sí. A última hora, llamaron a mi padre para incorporarse a filas. Nosotros empezamos a huir hacia Francia.

-Com van creuar la frontera, al 1939?

Coincidíamos con mucha gente. Llevaban todo lo que podían. Atado con sábanas que se echaban al hombro. Había gente por todas partes. A mi padre se lo llevaron a un campo de concentración y a nosotros a otro. No recuerdo cuál. En el campo tuve mucha suerte. Creo que allí me nació mi vocación de jugar al fútbol. Los gendarmes eran unos tíos grandes, enormes. Jugaban a pelota todos los días. Yo los miraba. Alguien me dijo que jugara con ellos. Les gusté tanto que me regalaban pastillas de chocolate y vasos de leche. Los llevaba a mi madre y los repartíamos entre todos los hermanos.

Embarcamos toda la familia. No había nadie más de Sùria. Catalanes sí que había, pero de Sùria no. Yo salí muy niño. Es triste no tener algún conocido, un vecino, un amigo...

El viatge va fer-se llarg?

Fueron unos treinta días. Al principio un poco tenebroso porque cuando cruzamos el golfo de Vizcaya, Alemania había declarado la guerra. No era muy agradable saber que andaban los submarinos alemanes, los U2 que hicieron tanto daño durante la II Guerra Mundial. Después, a medida que nos acercábamos a América, lo veíamos de otra manera. Y ya cuando estábamos cerca la gente cantaba a bordo. Durante el viaje, enfermé. No sé si por la comida. Viajé en un camarote enfermería, en una camilla. Éramos tres niños. No fue muy agradable para mí el resto del viaje. Al llegar a Chile me internaron en una clínica española. Había un doctor que era hijo de vascos. Un compañero mío había muerto. Yo creía que también iba a morir. El doctor me decía: "-Tu, no vas a morir!" Entonces llamaron a mi padre y empezaron a ponerme transfusiones de sangre con él. Bueno, me salvé.

Hi havia bones relacions entre els viatgers del Winnipeg?

Eran todos antifranquistas, no sé si comunistas, republicanos o qué clase de antifranquistas eran. No lo pude saber. Tan solo era un niño de nueve años...

Una vegada a Valparadiso, va anar a l'escola?

Sí, claro. Estudié en un colegio de curas. Contra todas las predicciones del caso, porque parecía que los que eran tildados de antifranquistas tenían que ser antirreligiosos o anticatólicos, pero yo fui a un colegio de curas.

Va saber que Pablo Neruda va ser qui va fer les gestions per a fletar el Winnipeg?

En la escuela supe quien era Neruda. Después supe la influencia que había tenido en mi vida y más tarde aprendí a admirarle por su obra literaria. Le tengo un agradecimiento eterno. Después pienso que se sintió bien al hacerlo porque era un hombre de izquierdas y nunca lo negó y no nos preguntó a nosotros si éramos comunistas o no.

Paco Molina: un surienc futbolista professional, jugador de l'Atlètic de Madrid als 1953-57

Francisco o Paco Molina va començar a jugar amb equips amateurs de Valparadiso. Als 19 anys debutà en el futbol professional amb equips com el Wanderers, la Universitat Catòlica o l'Audax Italiano. Va ser el màxim goleador amb La Roja, la selecció xilena que al 1953 va participar al campionat sudamericà de futbol de Lima.

A partir de 1953 va jugar quatre temporades amb el primer equip de l'Atlètic de Madrid. Va arribar-hi, procedent de Xile, en un moment molt delicat per l'equip madrileny. Celebrava el 50è aniversari amb uns pèssims resultats en el terreny de joc.

El moment culminant de Molina a l'Atlètic de Madrid va ser l'11 de setembre de 1955. Aquella tarda l'Atlètic va guanyar a l'Hércules d'Alacant per un contundent 9 a 0. Paco Molina va ser l'autor de tres dels gols que va marcar el seu equip.

Al 1957, Molina va posar com a condició per renovar la fitxa amb el club, que el seu pare, que

Retrat del jugador surienc de l'Atlètic de Madrid Paco Molina (temporades 1953-1957). És una imatge extreta d'un cromó d'una col·lecció futbolística de l'època.

continuava exiliat a Xile, pogués retornar a Espanya. Per això s'entrevistà amb el president del club Javier Barroso, que era germà del ministre de l'exèrcit del govern de Franco, que pocs dies després l'hi va parlar de la inclusió del seu pare en una 'llista negra'. Davant de la negativa de les autoritats franquistes, el surienc decidí retornar a Sudamèrica, on continuà jugant amb el Súper Audax, guanyant la lliga xilena en la temporada 1957-58.

Francisco Molina, seixanta nou anys després de marxar de Sùria camí de l'exili (al 1939) va tornar a Sùria. Va trobar el poble canviat. Quan va veure l'edifici de la Casa de la Vila el

va identificar tot seguit amb la seva primera i antiga escola. Els seus pares i germans van anar morint a Xile i allà van ser enterrats. Als anys cinquanta visqué quatre anys a Madrid, però no arribà a retornar a Sùria. L'entrevista que per a El Salí ens ha concedit, en paraules pròpies, l'hi ha permès *"que me lleve un poco de sabor de Sùria a mi tierra adoptiva."*

Com va viure els temps d'Allende i el cop d'estat de Pinochet?

Con Allende las cosas se dieron mal porque hubo mucha traición de la derecha económica. Las clases populares le dieron apoyo porque creyeron que las cosas iban a cambiar, y inmediatamente le exigieron la máxima rapidez. Allende era presidente de la República con el 33% de los votantes, poco para mantener nivelado el poder de las dos cámaras. Esto desestabilizó el Gobierno.

La dictadura de Pinochet fue una marcha atrás en mi vida. Pienso que tal vez los países necesitan de una dictadura en un momento determinado. Pero para que sean exitosas deben de ser cortas y volver al poder civil. Porque si no obligan a uno a pensar que la peor democracia es mejor que la mejor dictadura. Yo había estudiado en el mismo colegio que Pinochet. Iba unos cursos más arriba, pero tuvimos los mismos curas y los mismos profesores. Yo no podía concebir que fuéramos tan distintos, pero la política tiene estas cosas.

Dolors

Especialitat en productes ibèrics

Pius Macià, 28 Tel. 869 56 70 08260 Sùria

F. M. ELECTRO SÚRIA, SL

E. CAZORLA - M. YAGÜES

À. Guimerà, 6 - 08260 SÚRIA
Tel. 93 868 22 71 - Fax 93 868 20 62